

فهرست مطالب

۹	مقدمه
بخش اول: مفاهیم، مؤلفه‌ها و رویکردهای معرفتی فلسفه‌ی حقوق	
۱۷	فصل اول: مفهوم فلسفه‌ی حقوق .....
۱۷	مبحث اول: تبیین مفهوم فلسفه‌های مضاف .....
۱۷	بند اول: تعریف واژه‌ی فلسفه .....
۱۹	بند دوم: تعریف فلسفه‌ی حقوق .....
۱۹	بند سوم: تفکیک فلسفه‌های مضاف .....
۲۰	بند چهارم: عناصر فلسفه‌ی مضاف .....
۲۳	مبحث دوم: جایگاه معرفتی فلسفه‌ی حقوق .....
۲۳	بند اول: تعریف حقوق .....
۲۷	بند دوم: واژه‌شناسی قانون .....
۳۱	بند سوم: فلسفه‌ی حقوق و مفاهیم مشابه .....
۳۵	مبحث سوم: تعریف فلسفه‌ی فقه .....
۳۶	بند اول: تبیین مفهوم فقه در فلسفه‌ی فقه .....
۴۱	بند دوم: جایگاه اصول فقه نسبت به فقه .....
۴۵	مبحث سوم: رویکرد اصولیان به جایگاه معرفتی اصول فقه .....
۴۶	بند اول: آلی بودن علم اصول .....
۴۹	بند دوم: رهیافت غیر معرفت‌شناختی از موضوع علم اصول .....
۵۵	بند سوم: ماهیت مباحث اصولی .....
۶۱	بند چهارم: فایده‌ی تلقی توصیفی از فلسفه‌ی فقه و حقوق .....
۶۴	فصل دوم: چگونگی دریافت مؤلفه‌های ماهیت حقوق .....
۶۴	مبحث اول: ماهیت شناخت‌شناسی فلسفه‌ی حقوق .....
۶۸	بند اول: پرسش‌های کلی فلسفه حقوق .....
۶۹	بند دوم: پیش‌فهم‌ها و چشم‌اندازهای فلسفه‌ی حقوق .....
۷۱	مبحث دوم: مسائل مهم فلسفه‌ی حقوق .....
۷۳	بند اول: رابطه‌ی هستی و واقعیت خارجی با مفاهیم حقوقی .....

۲ درآمدی بر فلسفه‌ی حقوق و نظریه‌های حقوقی

بند دوم: مشخصه‌های ضروری ماهیت حقوق ۷۴	
بند سوم: تبیین مفهوم «اعتبار حقوقی» ۷۶	
بخش دوم: نظریه‌ی سنتی حقوق طبیعی و جایگاه آن در اندیشه‌ی اسلامی	
فصل اول: مکتب حقوق طبیعی ۸۳	
مبحث اول: مفهوم و معیار اطلاق نام حقوق طبیعی ۸۳	
بند اول: حقوق طبیعی در باور نخستین ۸۳	
بند دوم: چرا بی خوانش یک نظریه به مثابه‌ی نظریه‌ی حقوق طبیعی ۸۵	
مبحث دوم: مکتب حقوق طبیعی و هنجارگری اخلاقی ۸۸	
بند اول: مفهوم هنجار ۸۸	
بند دوم: اخلاق خدا محور در مکتب حقوق طبیعی ۸۹	
بند سوم: سکولار شدن حقوق طبیعی ۹۲	
مبحث سوم: تعیین محل نزاع در رابطه‌ی میان حقوق و اخلاق ۹۳	
بند اول: تصویر اقسام رابطه ۹۳	
بند دوم: مفهوم عدالت ۹۸	
بند سوم: تفکیک عدالت از انصاف ۱۰۷	
مبحث چهارم: تبیین نظریه‌ی حقوق طبیعی در اندیشه اسلامی ۱۰۸	
بند اول: مفهوم فطرت ۱۰۹	
بند دوم: مفهوم مستقلات عقلی ۱۱۲	
بند سوم: رابطه‌ی حقوق طبیعی با عقل و مستقلات عقلی ۱۱۵	
فصل دوم: نظریه‌ی حقوق طبیعی و ماهیت گزاره‌های حقوقی ۱۲۶	
مبحث اول: مبانی فلسفی اثبات‌گرایی و افول نظریه حقوق طبیعی ۱۲۶	
بند اول: ماهیت اثبات‌گرایانه‌ی انتقاد به حقوق طبیعی ۱۲۷	
بند دوم: مبانی منطقی انتقاد به نظریه‌ی حقوق طبیعی ۱۲۷	
مبحث دوم: ماهیت گزاره‌های حقوقی از حیث اخبار و انشاء ۱۳۰	
بند اول: تعریف انشاء و اخبار ۱۳۱	
بند دوم: انشایی بودن گزاره‌های حقوقی ۱۳۵	
مبحث سوم: ماهیت گزاره‌های حقوقی از حیث واقعیت و اعتبار ۱۳۷	
بند اول: نظریه‌ی واقعی بودن گزاره‌های حقوقی ۱۳۹	
بند دوم: نظریه‌ی اعتباری بودن گزاره‌های حقوقی ۱۴۱	
بند سوم: نظریه‌ی اعتباری - حقیقی بودن گزاره‌های حقوقی ۱۴۲	
مبحث چهارم: مسأله‌ی رابطه میان واقعیت و اعتبار ۱۴۳	

۳ فهرست مطالب

- بند اول: نظریه‌ی عدم وجود رابطه‌ی تولیدی منطقی میان هست‌ها و باید‌ها . ۱۴۳
بند دوم: نظریه‌ی جود رابطه‌ی تولیدی منطقی میان واقعیت و اعتبار ۱۴۶

بخش سوم: نظریه‌های حقوقی مدنی

فصل اول: نظریه‌های اثبات‌گرایی حقوقی ۱۵۵
مبحث اول: نمای کلی اثبات‌گرایی حقوقی ۱۵۵
مبحث دوم: نظرات جرمی بنتم ۱۶۲
مبحث سوم: نظرات جان آستین ۱۶۷
بند اول: نظریه‌ی فرمان ۱۶۷
بند دوم: حاکمیت از دیدگاه آستین ۱۷۱
بند سوم: جایگاه ضمانت اجرا در اندیشه‌ی آستین ۱۷۲
مبحث چهارم: هارت و تحلیل مفهومی حقوق ۱۷۳
بند اول: روش تحلیلی هارت در کتاب مفهوم حقوق ۱۷۴
بند دوم: انتقاد هارت از دیدگاه فرمان ۱۷۶
بند سوم: تفکیک میان عادات شخصی و قواعد اجتماعی ۱۷۷
بند چهارم: تفکیک میان الزام و التزام ۱۷۹
بند پنجم: تفکیک میان قواعد اولی و قواعد ثانوی ۱۸۰
بند ششم: محتواهای حداقلی حقوق طبیعی ۱۸۶
مبحث پنجم: هانس کلسن و نظریه‌ی ناب حقوق ۱۸۸
بند اول: خاستگاه اندیشه‌ی کلسن ۱۸۸
بند دوم: ماهیت و ارکان نظریه‌ی ناب حقوق ۱۹۲
بند سوم: ماهیت قهرآمیز حقوق ۱۹۳
بند چهارم: سلسله مراتب هنجارها ۱۹۴
بند پنجم: ماهیت هنجارهای پایه از نظر کلسن ۱۹۶
بند ششم: نقد نظریه‌ی کلسن ۲۰۲
مبحث ششم: نظریه‌ی جوزف رز ۲۰۵
فصل دوم: تجدید حیات مکتب حقوق طبیعی ۲۱۱
مبحث اول: فولر و جنبه‌های اخلاقی حقوق ۲۱۲
بند اول: رویکرد عقل‌گرایانه‌ی فولر به حقوق طبیعی ۲۱۲
بند دوم: ارکان جنبه‌های اخلاقی باطنی حقوق از نظر فولر ۲۱۵
مطابقت میان کنش‌های رسمی و قاعده‌های اعلام شده ۲۱۷
بند سوم: جایگاه نظریه‌ی فولر در قرائت سنتی از حقوق طبیعی ۲۱۸

مبحث دوم: جان فینیس و حقوق طبیعی و حق طبیعی ۲۱۹
مبحث سوم: نظریه‌ی قضاوت ۲۲۳
بند اول: دورکین و تلقی حقوق به مثابه‌ی نظامی از قواعد ۲۲۵
بند دوم: نقش دادگاه در دعاوی سخت ۲۲۸
بند سوم: نظریه‌ی قضاوت دورکین ۲۳۰
بند چهارم: اعتبار حقوقی و تفسیر ۲۳۴
بند پنجم: ارزیابی نظریه‌ی تفکیک اصل از قاعده ۲۳۷
فصل سوم: مکتب واقع‌گرایی حقوقی ۲۴۱
مبحث اول: واقع‌گرایی حقوقی آمریکایی ۲۴۲
بند اول: هلمز و مسیر حقوق ۲۴۴
بند دوم: نظر کارل لولین ۲۴۶
بند سوم: اندیشه جروم فرانک ۲۴۸
مبحث دوم: واقع‌گرایی اسکاندیناوی ۲۵۰
بند اول: اندیشه‌ی آلف راس ۲۵۱
بند دوم: اندیشه‌ی کارل الیکرون ۲۵۴
مبحث سوم: واقع‌گرایی و تشکیک در قواعد ۲۵۶
مبحث چهارم: موضع واقع‌گرایی در برابر شکل‌گرایی ۲۵۹
فصل چهارم: چشم اندازهای انتقادی به حقوق ۲۶۲
مبحث اول: نظریه‌ی حقوقی مارکسیسم ۲۶۳
مبحث دوم: جنبش مطالعات انتقادی حقوقی ۲۶۵
مبحث سوم: نظریه‌ی فمینیسم حقوقی ۲۶۷
بند اول: فمینیسم لیبرال ۲۶۸
بند دوم: فمینیسم فرهنگی (اختلاف) ۲۶۹
بند سوم: فمینیسم رادیکال ۲۷۱
بند چهارم: فمینیسم پست مدرن ۲۷۲
بند پنجم: نقد نگاه فمینیستی به حقوق ۲۷۴
فهرست منابع ۲۷۷
الف. منابع فارسی: ۲۷۷
ب. منابع عربی: ۲۷۸
ج. انگلیسی ۲۸۰